

Prelepa Škofja Loka od nekdaj do danes – v glasbi

Izvleček

Prispevek prinaša glasbene žanre in avtorje; skladatelje, ustvarjalce in izvajalce: ansamble, soliste in zборе v okviru glasbe z Gorenjske, iz Škofje Loke in njene okolice. Gorenjska, in Škofja Loka v njej, je gričevnata pokrajina, mesto leži v spodnjem delu regije, pod reko Savo in v sotočju obeh Sor: Poljanske in Selške. Zgodba se začne z glasbo Ansambla bratov Aussenik, ki sicer ni neposredno (po)vezan s Škofjo Loko, pač pa z glasbo, lepoto, Gorenjsko in s tem posredno tudi s Škofjo Loko, in se zaključi z glasbo v Loki in današnjimi glasbeniki. Prispevek prinaša pregled vsega, kar je povezano z glasbo, od ansamblov, Brižinskih spomenikov, cerkvenega dostojanstvenika, dirigenta, fagotistov, flautistov, folklornih ansamblov, ljudskih plesov, (glasbenih) festivalov, prek glasbenikov, harmonikarjev, izdelovalcev inštrumentov, kapelnikov – dirigentov, kitaristov, klarinetistov, muzikologov, organistov, pedagogov, pevcev, pevskih zborov, pianistk in pianistov, piscev, potopisca, preporoditelja, saksofonistov, skladateljev, tolkalcev, violinistov, violončelistov, kontrabasista do zborovodij in dijakov ter študentov glasbe.

Ključne besede: avtorji, skladatelji, ustvarjalci, izvajalci, ansambli, solisti, zbori.

Abstract

Beautiful Škofja Loka from the Past to the Present – in Music

The paper discusses music genres and authors; composers, creators and performers: ensembles, soloists and choirs from Gorenjska, from Škofja Loka and its surroundings. Gorenjska, and Škofja Loka within it, is a hilly landscape; the town lies in the lower part of the region, below the river Sava and between the confluence the two Sora rivers: the Poljanska Sora and the Selška Sora. The story begins with the music of the ensemble of the Brothers Aussenik, who are not directly linked to Škofja Loka; but connected with music, beauty, Gorenjska and thus indirectly with Škofja Loka, too. It finishes with music in Škofja Loka and today's musicians there. The contribution provides a review of everything connected with music, from ensembles, the Freising manuscripts, church dignitaries, conductors, bassoonists, flautists, folklore

G. Plautzius: *Flosculus vernalis*, Aschaffenburg (Nemčija), 1621;
naslovnica in zadnja stran tiska.

ensembles, folk dances, music festivals, to musicians, accordionists, makers of musical instruments, bandmasters-conductors, guitarists, clarinetists, musicologists, organists, pedagogues, singers, choirs, pianists, music writers, travel writers, the Renaissance, saxophonists, authors-composers, percussionists, violinists, cellists, a double-bassist, to choirmasters and pupils and students of music.

Keywords: authors, composers, artists, performers, ensembles, soloists, choirs.

Uvod

"[...] V ustvarjalnem procesu pa pokrajina ni v neposredni zvezi. Vseeno obstaja razloček med mojo vizijo glasbe in Gorenjsko: 'dežela Kranjska nima lepš'ga Kra(n)ja ko je z okolišem ta, podoba raja' (France Prešeren, Krst pri Savici – Krst) ... ugotovili smo, da je Gorenjska bogata predvsem z godci in godčevstvom. Zato tukaj ni slišati balad, romanc ipd., ampak v ples obrnjeno ljudsko glasbo. Zato fenomen Avenikov – Joževcev iz Begunj na Gorenjskem v slovenski umetni glasbi ni nič nenavadnega. ... No, morda bi pri Gorenjcih govoril o večji ksenofobiji, upiranju tujstvu, kot pri drugih. Priznam, da sem to lastnost sprva jemal kot značajska slabost, danes se popravljam: možno jo je razložiti kot naravni obrambni sistem zoper vdore nezaželenega, nevarnega, škodljivega. Kajpak ima vsaka lastnost svoje skrajnosti. ... Najbrž sem delno tudi sam

eden tistih Gorenjcev, ki ohranjajo v sebi spomin na stoletja zaničevan narod, ki se še vedno ne zaveda povsem svojih dejanj. Zato mu beseda prej zastane, kot da bi se mu razvnela [...].»¹

*Prelepa Gorenjska, ponos si mi ti,
kdorkoli te vidi, te znova želi!
Gorovja, planine in bistre vode,
zelene doline povsod te krase.*

*Spomladi, ko planšar odide v gore,
ko mora pustiti v dolini srce,
takrat se odeneš v tisoč cvetov,
pastir pa zavriska, ker pušeljč 'ma nov!*

*Ne bom te pozabil, kjerkoli bi bil,
preveč sem lepot se že tvojih naužil!
Očaka Triglava le kdo ne pozna,
na jezeru čolnič se v vetru igra.*

*Ponoči, ko fantič na lestvi stoji,
ko od svoj'ga dekleta rdeč nagelj dobi,
takrat se mu lunca poredno smehlja,
a fant si zavriska, ker nagelj ima.²*

Od gorenjskih – škofjeloških muzikantov in glasbe, ki se je pojavila v tem prostoru že v davnini in je prisotna tako ali drugače še danes, veje neke vrste specifika. V muzikološkem in sociološkem pogledu je to zagotovo fenomen in zato predmet /te/ raziskave, ki tako ali drugače to pokrajinsko značilnost loči od preostale slovenske in mednarodne scene; pa naj bo to na ljudskem ali umetnem, ustvarjalnem ali poustvarjalnem področju. Prav zato bom skušal to glasbeno posebnost pogledati in ji prisluhniti po glasbeno, torej z glasbo v glasbi. Vsi omenjeni, pa še drugi tovrstni postopki, kljub vsem (z)možnostim ne morejo in niti nočejo biti (do)končni.

1 Iz intervjuja z akademikom Urošem Krekom, slovenskim skladateljem (1922–2008), v: Križnar, *Portreti gorenjskih glasbenikov*, str. 109, 115, 117.

2 Pesem je nastala v Avsenikovem ansamblu, 1957, avtor besedila je Ferry Souvan (1919–1974). Informator: Ivan Sivec, 25. 3. 2015. Na: <http://pesmi.si/avsenik/prelepa-gorenjska/>, 25. 2. 2015. V angleščini se prevodi njenih prvih verzov glasijo:

*Beautiful Upper Carniola region,
Just open your eyes and enjoy in
Breathtaking beauty ...*

Bisernica – Veterani, Reteče (ust. 2000, vodja Marjan Igličar). (foto: Peter Košenina)

2. Prelepa je selška dolina. 9
(Narodna iz Selega na Gorenjskem.)

Maestoso.

MEŠAN ZBOR.

Pre - le - pa je sel - ška do - li - na,

k'je ta - ke de - kle - ta zre - di - la.

Lahno, staccato.

So fle - tne, so za - le, so lu - šne so mla - de, al'

sre - čna je ta, k'le - ra - ga - ma.

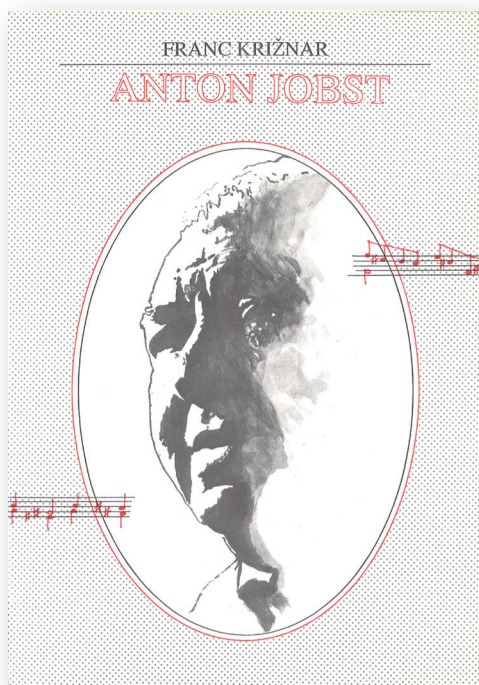
L. S.

Oskar Dev: *Prelepa je Selška dolina*, (1922).

(vir: *Jugoslovanske narodne pesmi za moški in mešani zbor*, Dunaj, 1923)

[illegible]

3 Od propada zahodnorimskega cesarstva (leta 476) do odkritja Amerike – Amerigo Vespucci
 jo je odkril leta 1507 – nemški reformator in kartograf Martin Waldseemüller je obe na novo
 odkriti celini leta 1516 vrisal na zemljevid sveta, *Carta marina navigatoria*; op. avt.

Naslovnica knjige Franca Križnarja: *Anton Jobst* (Ljubljana, 1990) z Jobstovim portretom (*Stane Kosmač, risba*).

Gorenjski – škofjeloški muziki

Od tipično gorenjskih – širših – škofjeloških ansamblov je zagotovo na prvem mestu Mestni pihalni orkester Škofja Loka (1876→), sledijo ansambel Fantje s Praprotna (1962→), vokalni kvintet, ki se je leta 1964 združil z instrumentalnim triom Ansambлом Lojzeta Slaka, etno skupina Štedientje (2003→), ansambel za staro glasbo Capella Carniola (2004→), vokalno-instrumentalni ansambel narodno-zabavne glasbe Dor Ma Cajt (2005→), ženska vokalna skupina Sorške kresnice (2010→), instrumentalni oktet osmih ustnih harmonik Sorarmonica (2012→),⁴ vokalno-instrumentalna skupina Hozentregarji (2014→) in še bi lahko naštevali.

Brižinski (tudi *Freisinski*) *spomeniki* so najstarejši znani ohranjeni zapisi v slovenskem in najstarejšem latiničnem zapisu, v katerem od slovanskih jezikov nasploh. Najtesneje so povezani s Škofjo Loko, saj spadajo v vrst srednjeveškega cerkvenega slovstva. Rokopisni zbornik je bil last brižinskega škofa Abrahama (umrl 994), služil naj bi mu kot bogoslužni priročnik pri njegovem delovanju med slovanskim prebivalstvom. Po pisavi v karolinški minuskuli sklepajo, da so slovenski zapisi nastali med letoma 972 in 1039, njihovo izvirno besedilo naj bi bilo iz 9. stoletja.

⁴ Inf. Vladimir Hrovat, Medvode, elektronsko pismo, 23. 12. 2015; hrani avtor.

Marijan Gabrijelčič (1940–1998).

(foto: Tihomir Pinter)

Na besedilo *Brižinskih spomenikov*, treh staroslovanskih spomenikov iz 10. stol, je slovenski skladatelj Jakob Jež (roj. 1928) napisal istoimensko kantato za tenor, bas, dva mešana zbora, otroški zbor, trobila in tolkala. Njena prva izvedba je bila v Ljubljani, 27. 7. 1971. Slovenski skladatelj Marijan Gabrijelčič (1940–1998), tudi bivanjski Škofjeločan, je na to temo zložil kantato za sopran, flauto, violončelo, mešani zbor, zvonove in orgle *Glagolite* (1997). Njena prva izvedba je bila v Škofji Loki, v nunski cerkvi, 28. 6. 1997.

Marijan Gabrijelčič: *Glagolite*, 1997 (naslovnica in prva str. tiska partiture).

Med **cerkvenimi dostojanstveniki**, ki so, ne le v Škofji Loki, temveč tudi širše, pustili tudi glasbeni pečat, je nedvomno duhovnik, teolog in škof, šolnik, gospodarstvenik, narodni buditelj in glasbenik dr. Andrej Karlin (15. 11. 1857, Stara Loka–5. 4. 1933, Maribor). Med dirigenti je to skladatelj, muzikolog, duhovnik in urednik dr. Anton Dolinar (13. 1. 1894, Trata/Gorenja vas–1. 8. 1953, Yates Centre/Kansas, ZDA). Med **fagotisti**, med temi redkimi instrumentalnimi solisti, je pomemben Ločan Anton Rupar (2. 7. 1938, Škofja Loka) – dolgoletni solist osrednjega državnega simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije. Damir Huljev (30. 3. 1958, Osijek) samo živi v Škofji Loki in je solist v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija. Drugi uveljavljeni glasbeniki so: **flavtistki** Vesna Jan Mitrovič (27. 3. 1969, Kranj), solistka orkestra Opere in baleta SNG Ljubljana, in Patricija Mihelač Korica (27. 1. 1971, Kranj), solistka orkestra SF), **pedagoginje** Lar/is/a Zurunič (30. 8. 1971, Ljubljana),⁵ Liza Hawlina (11. 6. 1975, Ljubljana), Anja Burnik (4. 5. 1976, Ljubljana),⁶ Ana Kavčič Pucihar (3. 12. 1976, Ljubljana) in Barbara Volčič (18. 11. 1989, Kranj).

Med **folklornimi ansambli** imata pomembno mesto Folklorna skupina Škofja Loka (umet. vodja Marko Krajnik; 1977→)⁷ in tamburaška skupina Bisernica (Reteče; umet. vodja Janez Kermelj et al; ustanovljena 1922; od 1971→ *Bisernica*).⁸

Od **glasbenih festivalov** (v Škofji Loki) je treba izpostaviti tako specifične, tj. značilne, kot tudi tiste z najdaljšo tradicijo in ne nazadnje še one, ki so s svojo uveljavitvijo že dali svoj pečat Škofji Loki in segli tudi zunaj nje: Srečanje ljudskih pevcev in godcev na Sv. Ožboltu nad Škofjo Loko (1997→), Koncerti ORGLE & v Papirnici pri Škofji Loki (2009→), mednarodni festival pihalnih orkestrov Loka jo piha, ki ga prireja Mestni pihalni orkester Škofja Loka (2009→), in Večeri slovenskih viž v narečju, najprej na Sv. Andreju nad Škofjo Loko, sedaj na Loškem gradu (2001→).

Med **glasbeniki** naj omenim organista in skladatelja Lovra Hafnerja (10. 8. 1883, Binkelj–10. 6. 1963, Preska/Medvode), duhovnika Don Kosta Jer/nej/ka Seljaka (23. 8. 1893, Sovra/Žiri–14. 6. 1968, Brezje), harmonikarja in skladatelja Jožeta Burnika (2. 8. 1947, Jesenice), kulturnega delavca Janeza Jocifa (5. 1. 1960, Ljubljana), kitarista in jazzista Primoža Grašiča (30. 6. 1968, Kranj) in umetnostnega zgodovinarja Boštjana Sokliča (26. 10. 1962, Jesenice). Med **harmonikarji** sta to Jernej Jemc (24. 12. 1974, Kranj) z ansambli Trio Jemc, Štrio Jemc, Muzika Mešano na žaru, Duet Accordon idr.)⁹ in pedagog Jernej Hostnik (27. 2. 1979, Kranj).

5 Inf. L. Zurunič, Ljubljana, elektronsko pismo, 22. 3. 2016; hrani avtor.

6 Inf. A. Burnik, Škofja Loka, elektronsko pismo, 21. 3. 2016; hrani avtor.

7 Inf. Marko Krajnik, Škofja Loka, elektronsko pismo, 4. 1. 2016; hrani avtor.

8 Inf. Marjan Igličar in Janez Kermelj, Škofja Loka, ustno.

9 Inf. J. Jemc, Škofja Loka, elektronsko pismo, 22. 8. 2016; hrani avtor.

Omeniti moram tudi **izdelovalce inštrumentov**; naj jih nekaj naštejemo: Simon Otonič, orgle (1730, Kranjska–6. 11. 1784, Maribor), Blaž Demšar, godala (2. 3. 1903, Selca nad Škofjo Loko–23. 12. 1981, Ljubljana), Atelje Demšar, Ljubljana, goslarstvo (1927→), samostojni kulturni delavec Daniel Musek, diplomirani mojster goslar, Škofja Loka (Kranj, 1976)¹⁰ in drugi.

Med glasbeniki je veliko **kapelnikov – dirigentov** (tudi Mestnega pihalnega orkestra Škofja Loka), vsi so bolj ali manj glasbeni profesionalci, med njimi pa najdemo tudi kakšnega (ne)poklicnega, zelo redko pa so nešolani glasbeniki. Mestni pihalni orkester Škofja Loka so vodili: Oton Sadar (10. 11. 1864, Škofja Loka–1919, ?), Zoran Planecki st., Zoran Planecki ml., ljubljanski klarinetist in pedagog Josip/Jožef Trmota, Josip Eliška, Anton Pöschl, Jože Matek, pedagog Edvard Lipovšek (1. 1. 1901, Poljane nad Škofjo Loko–17. 3. 1973, Škofja Loka),¹¹ pedagog Lojze Štajer (21. 6. 1906 Škofja Loka–12. 11. 1985), Hans/Henis, Janko Ravnik/h/ar (30. 4. 1908, Oberhausen/Nemčija–24. 4. 1968, Tuzla/Federacija BiH),¹² klarinetist in pedagog Oskar Škulj (14. 12. 1912, Trst–11. 4. 1995, Škofja Loka), pedagog Ivo Gulić (1. 9. 1935, Sinj/Hrvaška), pedagog Janez Ravnikar (13. 8. 1937, Škofja Loka), pravnik Franc Sever (31. 1. 1948, Škofja Loka), trobentač Velimir Piskač (8. 1. 1959, Maribor)¹³ in trobentač Roman Grabner (13. 3. 1969, Slovenj Gradec).¹⁴ Od preostalih dirigentov je tu še mladi Žiga Kert (2. 1. 1992, Kranj), ki vodi simfonični orkester Crescendo Škofja Loka (2013→) in mešani pevski zbor Crescendo Škofja Loka (2015→).¹⁵

Folklorna skupina Škofja Loka, (ustanovljena 1977).

- 10 Inf. D. Musek, Škofja Loka, elektronski pismi, 22., 24. 8. 2016; hrani avtor.
- 11 Inf. žup. ur. Škofja Loka, zanj Matej Nastran, elektronsko pismo, 10. 8. 2016; hrani avtor.
- 12 Inf. Tomaž Ravnihar, Ljubljana, elektronski pismi, 11. 5. in 8. 8. 2016, hrani avtor, in Andreja in Oto Ravnihar, Škofja Loka, ustni vir, 3. 8. 2016; vsi potomci oziroma sorodniki.
- 13 Inf. V. Piskač, Škofja Loka, elektronsko pismo, 20. 4. 2016; hrani avtor.
- 14 Kapelniki godbe na pihala/pihalnega orkestra (danes *Mestni pihalni orkester*, Škofja Loka), z nepopolnimi (biografskimi) podatki so uvrščeni po kronološkem vodenju (op. avtor).
- 15 Inf. Ž. Kert, Kranj, elektronsko pismo, 30. 8. 2016; hrani avtor.

Organist Tone Potočnik (roj. 1951).

(foto: Tihomir Pinter)

Med **kitaristi** so: pedagog Uroš Lovšin (10. 3. 1957, Celje–19. 7. 2007, Škofja Loka) in Denis Kokalj (15. 4. 1970, Kranj), skladatelj Uroš Rakovec (25. 2. 1972, Kranj), mag. art, pevec, producent in tonski tehnik Dejan Lapanja (21. 9. 1981, Kranj),¹⁶ pedagogi mag. Luka Vehar (14. 10. 1982, Kranj), pevec Lenart Rupar (22. 4. 1985, Kranj) in Janez Golob (21. 11. 1985, Kranj); med **klarinetisti** solist in pedagog Stanislav Kermelj (22. 10. 1914, Reteče–8. 5. 2004 Stara Loka)¹⁷ in pedagog Vlado Stanek (26. 9. 1948, Mele/Gornja Radgona). Med **muzikologi** so mag. Vida Kopač (7. 5. 1953, Celje), novinar-urednik, pedagog in pisec dr. Franc Križnar (20. 11. 1947, Ljubljana) in pedagoginja in zborovodkinja Ana Prevc Megušar (29. 6. 1969, Kranj).¹⁸

V okviru podružnice Narodne čitalnice v njenem zgodovinskem razvoju zasledimo tudi marsikatero glasbeno dejavnost, osebnost in opus, tudi v Škofji Loki (1862). Kako je bilo to pomembno za nastanek in nadaljnji razvoj glasbe v Škofji Loki, pove tudi današnje stanje v glasbenem šolstvu, ljubiteljski in poklicni glasbeni dejavnosti, tudi zunaj Loke. Med **organisti** so uveljavljeni: pedagog, zborovodja in skladatelj Anton Potočnik (13. 1. 1951, Bukovica v Selški dolini), zborovodja Tone Čadež (16. 3. 1961, Kranj), zborovodja Gregor Voje (12. 4. 1966, Ljubljana),¹⁹ pedagog, mag. art. Klemen Karlin (22. 3. 1973, Kranj), Andrej Prosen (25. 3. 1973, Kranj), zborovodja Matjaž Rink (17. 8. 1975, Kranj), zborovodja David Končan, dr. medicine (22. 9. 1976, Kranj), zborovodja Andrej Žagar (18. 1. 1977, Kranj)²⁰ in Lenart Golob (30. 3. 1982, Kranj).

16 Inf. D. Lapanja, Škofja Loka, elektronsko pismo, 31. 5. 2016; hrani avtor.

17 Inf. Marjana Nemec, Trzin, Kermeljeva hči; ustno, 9. 4. 2015.

18 Inf. Ana Prevc Megušar, Selca, elektronski pismi, 4. 1. in 4. 8. 2016; hrani avtor.

19 Inf. G. Voje, Škofja Loka, elektronsko pismo, 22. 3. 2016; hrani avtor.

20 Inf. A. Žagar, Škofja Loka, elektronsko pismo, 29. 3. 2016; hrani avtor.

Violončelist Miloš Mlejn timer ml. (roj. 1947).

(foto: Tihomir Pinter)

Med glashbenimi **pedagogi** so klarinetist Miško Gal (16. 6. 1903, Feretiči/Subotica/Rep. Srbija–9. 11. 1966, Škofja Loka),²¹ Anton Kvaternik (30. 12. 1914, Šmarata/Sv. Marjeta/Stari trg pri Ložu, Loška dolina–28. 3. 1998, Beograd),²² Franjo Zorko (7. 2. 1916, Senovo–22. 2. 1995 Radovljica),²³ zborovodja Janko Jocif (13. 4. 1919, Koprivnik–12. 7. 1997, Golnik),²⁴ (ljubiteljski) violončelist Miloš Mlejn timer, st. (25. 9. 1921, Škofja Loka–23. 8. 2012, Škofja Loka),²⁵ pevka Marija Schulz, roj. Lotrič (21. 12. 1930, Železniki), zborovodkinja Pavla Grahek, roj. Erjavec (11. 6. 1935, Šebrelje/Cerkno), harmonikar, pianist in zborovodja Aleksander Sašo Zagoršek (2. 8. 1944, Ljubljana), zborovodja in organizator Slobodan Poljanšek (1. 12. 1944, Beograd–3. 5. 2003, Žiri),²⁶ pevec in orgličar Valentin Bogataj (14. 2. 1945, Podgora/Gorenja vas), harmonikar, organizator, politik, violončelist in zborovodja Viktor Zadnik (26. 8. 1948, Ljubljana), harmonikar in pianist Milenko Arnejšek (4. 10. 1948, Ptuj–13. 2. 2009, Kranj), dirigent in pihalec Dušan Mlakar (11. 3. 1950, Ljubljana), zborovodkinja Irena Rupnik (24. 10. 1954, Cerkno), harmonikar (diatonična harmonika) Janez Fabijan (3. 5. 1960, Kranj), uglaševalec in restavrator klavirjev Gorazd Jan (5. 4. 1963, Ljubljana),²⁷

21 Inf. Valentin Jesenovc, Škofja Loka, elektronska pisma med 22. 6. in 20. 7. 2016; hrani avtor, in žup. ur. Škofja Loka, zanj Matej Nastran, elektronsko pismo, 14. 7. 2016; hrani avtor.

22 Inf. Marija Kvaternik Ristić, Beograd, ustna inf., 29. 5. 2016.

23 Inf. Ljubo Zorko, Škofije. Zorkov sin; elektronski pismi, 26. 5. in 23. 8. 2016; hrani avtor.

24 Inf. Janez Jocif, Predvdor. Jocifov sin; elektronsko pismo, 28. 3. 2016; hrani avtor.

25 Inf. Miloš Mlejn timer, ml. sin Miloša Mlejnika, st.; elektronsko pismo, 5. 5. 2016; hrani avtor.

26 Inf. Irena Rakovec Poljanšek, Žiri, Poljanškova vdova; elektronsko pismo, 20. 4. 2016; hrani avtor.

27 Inf. G. Jan, Vrhnika, elektronsko pismo, 21. 3. 2016; hrani avtor.

Tenorist Aleksander Aco Biščević (roj. 1984) v vlogi Kastorja v operi *Kastor in Poluks* J. P. Rameauja v berlinski Komični operi (2014).

Irena Ravnikar (15. 11. 1963, Škofja Loka),²⁸ zborovodja Andrej Žakelj (2. 3. 1965, Kranj), skladatelj Boris Vodopivec (9. 8. 1965, Kranj), zborovodkinje Maja (Marija) Voje (12. 6. 1970, Kranj),²⁹ Alenka Zajec (4. 8. 1970, Kranj),³⁰ Branka Potočnik Krajnik (23. 3. 1971, Kranj), Marta Omejc Gulič (20. 7. 1971, Kranj),³¹ pozavnist in dirigent Damjan Tomažin (8. 7. 1973, Ljubljana),³² organist Andrej Benedik (17. 12. 1973, Kranj),³³ Tina Martinčič, roj. Čadež (2. 7. 1989, Kranj)³⁴ in drugi.

Najštevilčnejši so zagotovo **pevci** različnih smeri in žanrov: tenorist Jože/Josip Gostič (5. 3. 1900, Stara Loka–25. 12. 1963, Homec/Domžale), pedagog in skladatelj Franc Wilfan Babič (27. 3. 1909, Škofja Loka–11. 6. 1986, Celovec), tenorist Leopold Polenec (14. 11. 1912, Puštal/Škofja Loka–5. 10. 1974, Ljubljana), baritonist in zborovodja Tomaž Tozon (29. 11. 1937, Ljubljana), tenorist Janez Lotrič (26. 7. 1953, Železniki), sopranistka in pedagoginja Vera Mlejn timer (1. 7. 1954, Škofja Loka), sopranistka in zborovska pevska Zdenka Anžur Tozon (23. 8. 1954, Ljubljana), tenorist, harmonikar in pedagog Janez Triler (2. 2. 1965, Kranj), učiteljica Uršula Ramoveš (10. 9. 1968, Kranj)³⁵ s pesnikom Janezom Ramovešom (21. 9. 1965, Suša pod Blegošem v Poljanski dolini)³⁶ in njunim vokalno-inštru-

28 Inf. I. Ravnikar, Slovenske Konjice, elektronsko pismo, 25. 7. 2016; hrani avtor.

29 Inf. G. Voje, Škofja Loka, prav tam.

30 Inf. A. Zajec, Ljubljana, elektronsko pismo, 22. 3. 2016; hrani avtor.

31 Inf. M. Omejc Gulič, Koper, elektronski pismi z dne 19. 7. in 5. 8. 2016; hrani avtor.

32 Inf. D. Tomažin, Domžale, elektronsko pismo, 17. 4. 2016; hrani avtor.

33 Inf. A. Benedik, Škofja Loka, elektronsko pismo, 21. 3. 2016; hrani avtor.

34 Inf. T. Čadež, Gorenja vas/n. Šk. Loko, elektronsko pismo, 22. 3. 2016; hrani avtor.

35 Inf. U. Ramoveš, Gorenja vas/n. Šk. Loko, elektronski pismi, 18. 4. in 5. 8. 2016; hrani avtor.

36 Prav tam.

mentalnim ansamblom Fantje z Jazbecove grape (2006→),³⁷ kantavtor Jan Plestenjak (27. 3. 1973, Ljubljana), pevec zabavne glasbe in kitarist Jernej Tozon (27. 1. 1980, Ljubljana), baritonist in pedagog Janez Hostnik (12. 1. 1981, Kranj), tenorist in pianist Aleksander Aco Biščević (17. 4. 1984, Kranj), Maja Triler (23. 10. 1995, Kranj), Lina Voje (7. 3. 1996, Ljubljana)³⁸ in drugi.

Od **pevskih zborov** (vsi so amaterski, tj. ljubiteljski) so na Škofjeloškem: Grudnove šmikle v Železnikih (Marjeta Naglič; 2002→), Mladinski mešani pevski zbor Gimnazije Škofja Loka (Žiga Kert; 2007→),³⁹ Mešani pevski zbor Lubnik, Škofja Loka (Urban Tozon; 1980→), Škofjeloški oktet, Škofja Loka (Andrej Žagar; 2007→). Precej številčni so v Škofji Loki tudi **pianistke in pianisti**: pedagoginji Marija Kocijančič (15. 10. 1943, Škofja Loka) in mag. Jasna Kalan (5. 8. 1944, Ljubljana), pedagog in skladatelj Blaž Pucihar (19. 3. 1977, Ljubljana), pevka in skladateljica Neža Buh/Neisha (5. 1. 1982, Ljubljana) in študent Tomaž Hostnik (25. 9. 1992, Kranj). Med cerkvenimi **pisci** ne moremo mimo Ahaca Stržinarja (11. 5. 1676 Suha/Škofja Loka–17. 5. 1741, Nazarje) in pisatelja, šolnika in glasbenika Josipa Levičnika (6. 4. 1826, Železniki–8. 1. 1909). Italijanski **potopisec** Paolo Santonino (ok. 1440, Stroncone/Nurmi, Umbrija–ok. 1508–10, Udine/Videm), tajnik kardinala in oglejskega patriarha Marca Barba, je prvi pisal in poročal o glasbi samostanov in cerkva na Gorenjskem, tudi v Škofji Loki, proti koncu 15. stol. v svojem dnevniku. Sledi **preporoditelj** in duhovnik Jakob Volčič (14. 7. 1815, Sv. Andrej/Zminec–10. 11. 1888, Zarečje/Pazin).

Saksofonisti so: skladatelj Miloš Zihlerl (4. 8. 1914, Škofja Loka–3. 2. 1945, S. Ferdinando/Bari), skladatelj Andy (Andrej) Arnol (31. 5. 1947, Železniki–22. 7. 2002, Jesenice), jazzist Jaka Hawlina (7. 4. 1973, Ljubljana) in Irena Šmid (26. 4. 1978, Kranj). Tudi **skladatelji** so (tako kot pianisti) celo najbolj številčni: Gabriel Plavec, poznan tudi kot Plautz, Plautzius, Carniolus (roj. v drugi polovici 16. stol.–11. 1. 1642, Mainz) – ta je s svojimi deli (vsa so izšla na tujem – Nemškem) prestopil lokalne meje in postal last celotnega nemškega, če že ne kar evropskega prostora. Plavec se je umetniško razvil šele v Mainzu, sprostil svoje ustvarjalne moči in postal osebnost evropskega pomena. Skladatelji so še: duhovnik Luka Dolinar (14. 10. 1794, Bodovlje/Škofja Loka–27. 8. 1863, Šmartno v Tuhinjski dolini), Anton Dolinar (11. 1. 1847, Lučine–5. 11. 1930, Mekinje/Kamnik), zborovodja in sodnik Oskar Dev (2. 12. 1868, Planina/Rakek–3. 8. 1932, Maribor), organist in pedagog Anton Jobst (12. 9. 1894, Brdo pri Šmohorju/Avstrija–11. 7. 1981, Žiri), pedagog mag. Marijan Gabrijelčič (18. 1. 1940, Gorenje polje/Anhovo–23. 6. 1998), pianist in pedagog Peter Kopač (21. 8. 1949, Jesenice), zborovodja in pedagog dr. Andrej Misson (2. 8. 1960, Novo mesto), pedagog Pavel Dolenc (10. 10. 1968, Kranj), pedagog David Beovič (28. 2. 1977, Kranj) in drugi.

37 Prav tam.

38 Inf. G. Voje, Škofja Loka, prav tam.

39 Inf. Ana Prevc Megušar, prav tam.

Violinist Andrej Kopač
kapeli Puštalskega gradu.

Od **tolkalcev** sta to Klemen Markelj (15. 2. 1977, Kranj) in Jaka Strajnar (22. 2. 1978, Kranj). Med škofjeloškimi godalci so na prvem mestu **violinisti in violisti**: Alojz Drnovšek (2. 6. 1940, Reteče), pedagog Armin Sešek (22. 2. 1951, Beograd), Andrej Kopač (23. 8. 1978, Ljubljana), Ivan Pejić (24. 9. 1979, Beograd), študenta Ana Julija Mlejniki (17. 11. 1990, Kranj) in Ervin Luka Sešek (26. 3. 1991, Beograd), Ana Dolžan (1. 6. 1992, Kranj)⁴⁰ in celo dve nadobudni, mladi in že zelo uspešni dijakinji – dvojčici na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani Ana in Kaja Sešek (14. 11. 2000, Ljubljana); med tenorskimi godali pa še **violončelisti** pedagog Adolf Ravnihar (17. 6. 1912, Oberhausen/Nemčija–9. 4. 1961, Ljubljana),⁴¹ univ. pedagog na ljubljanski Akademiji za glasbo Miloš Mlejniki ml. (4. 2. 1947, Ljubljana), Jošt Kosmač (16. 5. 1984, Kranj), Jaka Trilar (28. 4. 1987, Kranj)⁴² in Nika Seljak (15. 12. 1992, Kranj);⁴³ brat Jake Trilarja, Žiga Trilar, je študent **kontrabasa** na Akademiji za glasbo (13. 5. 1992, Kranj).⁴⁴

Med **zborovodji** sta to še Valentin Pirc (10. 2. 1915, Škofja Loka–29. 9. 2004, Škofja Loka)⁴⁵ in pedagog Urban Tozon (10. 2. 1979, Ljubljana). Na koncu ne moremo mimo vsaj treh nadobudnih **dijakov** in **šudentov**, ki nadaljujejo v Glasbeni šoli Škofja Loka (ustanovljena 1949) začeto šolanje, in sicer so to: bari-tonist/evfonist Simon Tavčar, študent na ljubljanski AG (7. 7. 1992, Kranj), pozav-nist Niko Mir, študira v Münchnu na Visoki šoli za glasbo in gledališče (13. 3. 1996, Ljubljana), njegova sestra – hornistka Ana Mir pa v Ljubljani na Konserva-toriju za glasbo in balet (5. 11. 2000, Ljubljana); bolj ali manj so vsi trije še doda-tno zrasli v Mestnem pihalnem orkestru Škofja Loka.

40 Inf. Maja Zupanc, Glasbena šola Škofja Loka; elektronsko pismo, 14. 6. 2016; hrani avtor.

41 Inf. Miloš Mlejniki, ml., Škofja Loka, elektronsko pismo, 5. 5. 2016; hrani avtor, in Tomaž Ravnihar, Ljubljana, Adolfov vnuk; elektronsko pismo, 11. 5. 2016; hrani avtor.

42 Inf. J. Trilar, Škofja Loka, elektronski pismi, 21. 3. in 4. 8. 2016; hrani avtor.

43 Inf. Maja Zupanc, prav tam.

44 Inf. J. Trilar, brat Žige Trilarja; prav tam.

45 Inf. Vladimir Pirc, Škofja Loka, Pirčev sin; elektronsko pismo, 17. 5. 2016; hrani avtor.

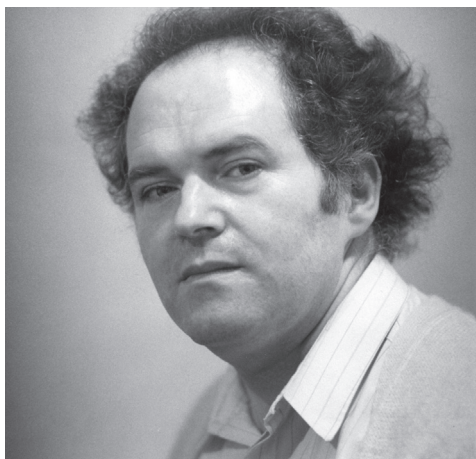
Namesto sklepa

Med tiste, med katerimi iščemo in najdemo ali tudi ne značilno glasbeno gorenjskost, škofjeloškost, ločimo tako produktivne – ustvarjalce (avtorje in skladatelje) kot reproduktivne – izvajalce (ansambli, solisti, zbori ...). Med enim in drugimi obstaja bistvena (glasbena) razlika medija, s katerim so tako ali drugače posegli v škofjeloške glasbene karakteristike, značilnosti. Med njimi je gotovo večja ali manjša verjetnost, da bomo zadano specifiko, značilnost tudi opazili in jo morda celo dokazali. Ansambli so zagotovo med prvimi, ki si zaslužijo vsaj del teh škofjeloških značilnosti. Morda so najbolj tipično gorenjski in s tem posredno loški (pa spet ne vsi), prav *Brižinski spomeniki*, ne toliko po (izvirni Ježevi ali/in Gabrijelčičevi) glasbi kot po besedilu, saj so vezani neposredno na Škofjo Loko in njene arhaizme. Skladatelji znajo tudi v tem delu vedno znova ujeti patinirano slovensko, če že ne gorenjsko in škofjeloško glasbeno preteklost.⁴⁶ Edini cerkveni dostojanstvenik je le toliko tipično škofjeloški, kolikor se njegovo specifično in tipično (cerkveno) delo nanaša na konkretne geografske pojme. Med njimi so na

Capella Carniola, ustanovljena 2004.

⁴⁶ Rijavec, K vprašanju slovenskosti slovenske instrumentalne glasbe, str. 10.

Peter Kopač (roj. 1949).

(foto: Tihomir Pinter)

tem prostoru edinstveni prav folklorni ansambli ljudskih plesov in glasbeni festivali.; prav nič pa spet dirigent, fagotista, flavtisti, glasbeni pedagogi, glasbeni publicisti – muzikologi in saksofonisti; razen, kolikor bi pri publicistih našli kakšen posebno velik nabor tovrstnih, torej gorenjskih – (škofje)loških člankov oziroma člankov o loški glasbi in Ločanih. Med glasbeniki, ki jim pogosto dodajamo še kakšne dodatne in specifične afinitete pa ta, torej izrazita pripadnost tej škofjeloškosti v glasbi, spet drži le deloma in posamično; ne moremo pa je generalizirati. Povsem nasprotno to spet velja za izdelovalce najrazličnejših glasbenih instrumentov, ki so bili množični v preteklosti in jih je tudi danes ostalo še nekaj, čeprav so v Škofji Loki zelo redki. Nekaj več verjetnosti o škofjeloških vsebinah in oblikah njihovega izražanja lahko najdemo med kantavtorji, medtem ko pri kitaristih ne. Narodna čitalnica v Škofji Loki je prav gotovo zaslužna izključno za tovrstno škofjeloško glasbeno produkcijo in reprodukcijo, posledično celo do današnjega časa. Organisti, pedagogi, pevci in pevski pedagogi, z nekaterimi izjemami, svojih poustvarjalnih dosežkov niso posebej obarvali z izpostavljenimi in ugotovljenimi škofjeloškimi kvalifikatorji. Vsega navedenega je kar največ v smislu izvirne škofjeloškosti najti v repertoarju (seveda med preostalim) v številnih ljubiteljskih pevskih zborih, nič pa med harmonikarji, pianisti in pianistkami. Cerkveni pisci so spet bolj univerzalni, slovenski, kot pa gorenjsko, škofjeloško značilni. Morda bi slednje iskali in našli edino med saksofonistom – skladateljem – aranžerjem M. Ziherlom in edinim škofjeloškim glasbenim preporoditeljem Jakobom Volčičem; čeprav je prav slednji večino svojega dela in opusa zapustil hrvaški Istri. Edini potopisec (Santonino) je še kako pomemben za prikaz gorenjskega, posredno tudi škofjeloškega, glasbenega življenja v davnem 15.–16. stol. Za violiniste in violončliste tega spet ne moremo ne iskati, kaj šele najti, saj gre za izrazite glasbene virtuozе, izvajalce (poustvarjalce). Tudi med učitelji lahko najdemo le sekundarne, škofjeloške elemente, ne pa da bi s svojim delom neposredno prispevali v ta nacionalni in krajevno obarvani izraz.

Posebno poglavje škofjeloške glasbe ali/in škofjeloškosti v glasbi pa lahko iščemo in najdemo med številnimi **avtorji** in **skladatelji**. Z zgodnje časovne oddaljenosti je to zagotovo Gabriel Plavec, s svojim povsem samosvojim in individualnim opusom, v katerem pa kljub uglasbenima latinščini in nemščini najdemo marsikaj slovenskega, če že ne kar škofjeloškega. Od novodobnih skladateljev je tu zagotovo še opus skladateljev in avtorjev srednje in mlajše generacije, katerih čas ne da šele prihaja (D. Beovič, P. Dolenc, P. Kopač, A. Misson idr.), ampak še traja. Njihova, torej starejša in novejša glasbena ustvarjalnost pa zagotovo že sedaj zveni veliko bolj internacionalno in nacionalno, slovensko, kaj šele pokrajinsko, gorenjsko in škofjeloško. Gre za ozir glasbenega materiala, njegovega oblikovanja in estetsko-emocionalni pomen, za pristen »muzikantski element« ali celo za »mediteransko-slovansko varianto avantgardizma.« Marsikdaj je to pevska barva z »neba južno od Alp.« Gre za upoštevanje geografskih in klimatskih značilnosti, rasne posebnosti, ki so v polpreteklosti doživele absurdno izpeljavo. Gre za duh časa in končno, a ne nazadnje, skozi prizmo skladateljske osebnosti projicirane nacionalne in pokrajinske glasbene karakteristike ali/in – splošnejše, a manj pomembne – značilnosti narodove mentalitete – same spremenljivke, ki so glede na omejeno, bolj metaforično prevedljivost glasbenega medija bolj interpretativne kot pa objektivno apologetske narave. Končno gre za zgodovinski proces več kot tisoč let stare Škofje Loke. Seveda ne more biti nobenega dvoma, da nacionalnih in pokrajinskih (gorenjskih in škofjeloških) posebnosti ne smemo enačiti z uporabo slovenskega jezika oziroma z razmeroma neproblematično dokazljivimi ritmičnimi in harmonskimi značilnostmi ter še bolj zgovornimi potezami melodične dikcije. Pri zastavljenem hotenju gre za nekoliko več. Gre za iskanje in nakazovanje tistih »okrasnih pridevkov,« ki bi jih kljub prekrivanju s podobno označenimi, drugih, tj. negorenjskih in neškofjeloških stvaritev, torej brez samozvanega, gorenjskega in s tem tudi škofjeloškega »copyrighta« lahko v posameznih primerih interpretirali kot verjetni ali vsaj možni odsev določenih pokrajinskih – krajevnih potez ali samo ene pokrajinske – krajevne poteze oziroma mentalitete, ki so posledice določenega, tako ali drugače, v času in prostoru »gorenjsko-škofjeloško« pogojenega traitementa, obravnave zvočne izpovedi in glasbene misli. Tak barometer je začel dialektično beležiti rast in nihanja obrisov pokrajinskega ali kar samo krajinskega – krajevnega, ki se je polagoma izvijalo iz spon utilitarizma, variante, ki je umetniško in razvojno manj zanimiva.

Na področju vokala se je gorenjska, škofjeloška glasba znova približala ravni sočasnega slovenskega in s tem posredno tudi evropskega glasbenega ustvarjanja. Inštrumental je v tem še zaostajal, bolj kratkosapno kot zgoščeno liričen. Kljub temu pa mu še vedno ne manjka v žlahtni melodiki gorenjskih, škofjeloških in s tem tudi slovenskih prvin, tega blagohotnega odseva čitalniške dobe in njenega samozadovoljnega družabnega življenja. Pri tem so bili češki vzori, slovanska in slovenska ideologija, visok čas nacionalnih šol, tekmovanje s tujerodnim in domačim ter medla slutnja lastne identitete; vse silnice so se križale v ustvarjalnem

Na Sorškem polju

Simon Jenko

Andrej Misson
(2011)

Mirno

p

1. Po-zdrav-lje - no bo - di Sor - ško po - ljé, po-zdrav-lje - no,
2. Vi - so - ko Tri-glá - va sne - žno gla - vó, vi - so - ko
3. Al' sem ti še zna - nec, Sor - ško po - lje? Al' sem ti še

mf *p* Zelo mirno

Sor - ško po - ljé, Sor - ško po - ljé, kjer mo - ji o -
va sne - žno, sne - žno gla - vó še v_sin - ji da -
zna - nec, Sor - ško, Sor - ško po - lje? Ker dol - go se

mp *mp*

ča - ki, mo - ji o - ča - ki, v_gro - bih le - žé;
lja - vi, v_sin - ji da - lja - vi vi - di o - kó;
ni - sva, dol - go se ni - sva vi - de - la že;
1. kjer mo - ji o - ča - ki, v_gro - bih le - žé; kjer
2. še v_sin - ji da - lja - vi, vi - di o - kó; še
3. Ker dol - go se ni - sva, vi - de - la že; in

p *mf* *Hitreje* *mp* *mf*

zi - bel je mo - ja sta - la ne - kdaj, kjer roj - stna sto - jí še
Sa - va gr - me - ča v_stru - gi šu - ml, ko le - ta ne - kda - nja
jaz sem pre - me - nil mi - sli, o - braz, kar na - ju lo - či - la
1. kjer roj - stna sto - jí še
2. Sa - va gr - me - ča v_stru - gi šu - ml, ko le - ta nam
3. jaz sem pre - me - nil mi - sli, o - braz, kar na - ju še

Mirno

f *rit.*

hi - ša mi zdaj, li - že pe - čí, kraj sta in čas. 1.-3. Po-zdrav-lje - no bo - di Sor - ško po - ljé!
hi - ša mi zdaj, li - že pe - čí, kraj sta in čas.
hi - ša mi zdaj, li - že pe - čí, kraj sta in čas.
hi - ša mi zdaj, li - že pe - čí, kraj sta in čas.

Andrej Misson: Sorško polje, (Simon Jenko).

Andrej Misson (roj. 1960).

(foto: Tihomir Pinter)

žarišču in cilju njihovega početja; pa hkrati idejnoestetska nebogljenost, folklorna zavest, amaterizem, literokritična vokalnost, šibke izvajalske možnosti. Kajti Evropa – zahodna in vzhodna – je sočasno gradila narodnostne identitete na visoki (intelektualni, strokovni, vsebinski) ravni inštrumentalne muzike in glasbenega odra z razkazovanjem ljudske dediščine, izvirno mitologijo ter estetsko občutljivostjo, ki ji Slovenci, in z njimi tudi Gorenjci in Škofjeločani, (še) niso bili kos. Konec koncev je tudi v Škofji Loki še vedno šlo za *'pristnost' domačijskega*.⁴⁷ V tem je Slovencem, Gorenjcem in Škofjeločanom še dodatno pripisati (po Antonu Trstenjaku) odsev neodločnosti in premajhne pokončnosti, nemara celo kot odmev dejstva, da so bili v stari Avstriji (1868–1918) prav Slovenci najboljši železniški uradniki.⁴⁸ Tu pa so še take značajske posebnosti, kot sta npr. bolelost, bolečina – obe potencirani kot individualizirani kategoriji – kar bi že lahko primerjali s tradicionalnim slovenskim, gorenjskim in škofjeloškim rožnim vrtičkom, a tokrat v introvertiranih fantazmagoričnih barvah – seme, ki »mutatis mutandis«⁴⁹ še vedno klije na slovenskih in gorenjskih tleh, tudi v Škofji Loki. Ne moremo tudi mimo duhovitosti, sarkazmov, groteske, drznosti, nekakšnih jeder mobilnosti, kar vse je preko Škofje Loke, Gorenjske in Slovenije enako zajadralo v svetovna morja. Zato so prav pozna 20. in 30. leta 20. stol. pomenila prvo in pravo zlato dobo slovenske, gorenjske in škofjeloške glasbe. Ta se je v vseh kompozicijskih zvrsteh slogovno povsem »konvertibilno« primerjala s sočasnimi evropskimi glasbenimi prizadevanji, čeprav je marsikje še ni dohajala. Postavlja se vprašanje: mar niso slovenske nacionalne in s tem tudi gorenjske pokrajinske in škofjeloške krajinske poteze bolj očitne v kakšni drugi zvrsti umetnosti. Morda v likovni umetnosti ali arhitekturi? Prav tako se moramo zavedati dejstva, da inštrumentalna glasba tudi pri najbolj muzikalnem narodu ne more odsevati vsega. Gotovo obsta-

47 Loparnik, Slovenska glasba in slovenska cerkev : 19. stoletje, str. 163.

48 Rijavec, Slovenskost slovenske glasbe, str. 100.

49 S potrebnimi (izvršenimi) spremembami.

Sorarmonica, ustanovljena 2012 (v Gračišču na Hrvaškem, 2015).

ja cela vrsta karakterističnih črt, ki jim ni mogoče najti glasbenega ekvivalenta. Toda glede na to, da jih več kot samo slutimo, kaže, da odsevajo celo v inštrumentalni glasbi, ne da bi si pri tem domišljali, da je bil s tem zapisom zarisan popoln topografski zemljevid stereotipov slovenskosti ali/in gorenjskosti in škofjeloškosti. Vprašanje je tudi, če je kaj takega sploh možno oziroma, če lahko to z glasbo sploh razvozlamo?⁵⁰

Pristne slovenske in s tem tudi gorenjske in škofjeloške note seveda niso dane same po sebi, če skladatelj oziroma avtor »pade v folkloro,« ampak s tem, če črpa »glasbene domisleke iz sebe, iz svoje notranjosti;« ker niti Škofjeločan niti Gorenjec in niti Slovenec ni mogoče, da bi komponiral v kakih drugih tonih kakor v pristno slovenskih, gorenjskih in škofjeloških.⁵¹ Zato merilo slovenskosti ali/in gorenjskosti in škofjeloškosti ne more biti v mehničnem premem sorazmerju s stopnjo uporabe folklorne, ampak hodi ponekod tudi bolj zakrita pota, s čimer pa njena ekspresivna avtentičnost ni v ničemer zmanjšana. V najslabšem primeru, ki je glede na medij še celo ustrežnejši, ostane »samo« glasbeno doživeta, ne pa tudi pojmovno in racionalno, pokrajinsko ali krajinsko in krajevno spoznana, kar je v absolutnem smislu v okviru te umetnosti itak nemogoče.⁵² Vsekakor pa je njeno trenutno stanje, torej vzporeditev v začetku 21. stol., izenačena. Pri tem pa že označene značajске poteze škofjeloške, gorenjske in slovenske glasbe še vedno doživljajo transformacije in retuše, nekatere stopajo v ozadje, medtem ko se nekatere šele prvič pojavijo na obzorju: staro se skuša prilagoditi, novemu

50 Rijavec, K vprašanju, str. 12.

51 Bedina, Nazori Slavka Osterca v tradiciji v glasbi in o glasbenem nacionalizmu, str. 94.

52 Supićić, Estetika evropske glazbe, str. 130.

pa manjka izkušenj in je morda prav zato tako samozavestno in prodorno, kar samo bogati in spreminja paleta po nepotrebnem podedovane, a sociološko razložljive slovenske in še posebej gorenjske in škofjeloške skromnosti. Tipično neslovensko, negorenjsko in neškofjeloško pa je zagotovo pojav največjih vzponov in zvočnih krikov, kakor tudi ne najpritajenejšega šepetanja ali dolgih mirujočih barvnih linij.⁵³ Kako neslovensko in celo negorenjsko in neškofjeloško zveni torej tole: izvajalci in ustvarjalci, ki znajo in se ne bojijo premikati gorá zvoka? V čem in ali res za vsako ceno iskati in najti v dandanašnji slovenski, gorenjski in škofjeloški glasbi njeno *mediteransko-slovansko-slovensko varianto avantgardizma*?⁵⁴ Morda vse tole že meji bolj na kritiko škofjeloških, gorenjskih in slovenskih značajskih potez? Pripomnimo lahko še, da se je medtem do danes marsikaj od slovenske, gorenjske in škofjeloške glasbe že tudi povsem internacionaliziralo, univerzaliziralo in s tem posredno niveliziralo krajevne, regionalne in nacionalne kazalce, se preprosto evropeiziralo, postalo je last pluralistično osveščene Evrope. Vse to pa hkrati pomeni njeno največjo vrednost in vrednoto. Tudi pri slednjih: tolkalcih, violinistih, violončelistih ter dijakinji in študentih glasbe iz Škofje Loke zunaj nje ni najti kakšne posebne škofjeloške karakteristike oziroma specifične.

VIRI:

Arhivski viri:

Glasbena šola, Škofja Loka.

Mapa *Kritike*, arhiv 10. kongresa Mednarodnega muzikološkega društva, Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete, Ljubljana, 3.–8. 9. 1967.

Mestni pihalni orkester Škofja Loka, Škofja Loka.

ZAL, Enota v Škofji Loki (arhivi oziroma fondi Gasilskega društva, društva Sokol in Glasbene šole Škofja Loka).

Spletne strani in elektronski viri:

Križnar, Franc: The development of Slovenian music from the remoteness to the contemporary.

V: Buzarovski archive, Skopje : Buzarovski archive, 2014), vol. 1, na: <http://buzar.mk/BuzArJournal.html>

<http://casopisi.junis.ni.ac.rs/index.php/FUVisArtMus/article/view/1570/1098>.

<http://cultcenter.net/?p=1934>, fotografija.

www.gorenjci.si, 7., 8. in 27. 3. 2015.

Križnar, Franc: Ivan Grohar and Oskar Dev : An Interdisciplinary and Multidisciplinary Fragment Comparison of Their Artistic Works in Škofja Loka/Slovenia (1905–1911).

V: *Kultura*, 7, Skopje, 2014, str. 37–51, <http://journals.cultcenter.net/index.php/culture>.

<http://pesmi.si/avsenik/prelepa-gorenjska/>, 25. 2. 2015.

Križnar, Franc: The music of Slovenia from the past to the present. V: *Fontes artis musicae*,

53 Lajovic; Kogoj; Vurnik, Umetnik in družba. Slovenska glasbena misel po prvi vojni, 7 sl.

54 Prim. mapo *Kritike*, arhiv 10. kongresa Mednarodnega muzikološkega društva, Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete, Ljubljana (1967).

Vol. 60, No. 1, Kassel [etc.] : Bärenreiter-Verlag, 2013, str. 17–25, na <http://www.jstor.org/journal/fontartimusi>.

Zvočni posnetki:

«Loka jo piha» 140 let [Zvočni posnetek] : (1876-2016) / Mestni pihalni orkester Škofja Loka. Maribor [i. e. Škofja Loka] : CD Studio [i. e. Mestni pihalni orkester Škofja Loka], 2016, 1 CD (46 min., 34 sek.) : stereo ; 12 cm + knjižica ([10] str.).

Drugi viri:

Križnar, Franc: *Glasba izza časov Tavčarjeve Visoške kronike : glasba in ples v romanu in Tavčarjevem času med Poljanami (Visokim), Nemčijo in Škofjo Loko (začetek 17.–začetek 20. stol.)*. Škofja Loka : Loški muzej, 13. 11. 2013.

Križnar, Franc: *Glasba na besedila – poezijo Simona Jenka : predavanje na simpoziju Obudimo Simona Jenka*. Kranj : Mestna knjižnica Kranj, 13. 10. 2015.

Križnar, Franc: *Luka Dolinar : življenje in delo : predavanje ob 150-letnici smrti duhovnika, skladatelja, nabožnega pesnika in prevajalca*. Šmartno v Tuhinju : Župnija Šmartno v Tuhinju, 31. 8. 2013.

Križnar, Franc: *Oskar Dev in Ivan Grohar : fragmentarna primerjava njunega umetniškega opusa v Škofji Loki 1905–1911*. Škofja Loka : Loški muzej, 9. 12. 2012.

Križnar, Franc; Bukovšek, Marijan: *O orglah in skladatelju Antonu Jobstu : v okviru Žirovskih dni*. Žiri, 19. 9. 2014.

Križnar, Franc; Čadež, Tone: *120 let po rojstvu Antona Jobsta tostran in onstran Karavank (med njegovo rodno koroško Ziljo in slovenskimi Žirmi) : vabljeno predavanje na 46. izobraževalnem seminarju za cerkvene pevke in pevce, organiste, pevovodje, kantorje, liturge in mladinske skupine v Katoliškem domu prosvete v Tinjah*. Tinje, 27. 2. 2015.

INFORMATORJI:

Benedik, Andrej, Škofja Loka.

Burnik, Anja, Škofja Loka.

Glasbena šola Avsenik, Begunje na Gorenjskem.

Hrovat, Vladimir, Medvode.

Igličar, Marjan, Škofja Loka.

Jan, Gorazd, Vrhnika.

Jemc, Jernej, Škofja Loka.

Jesenovec, Valentin, Škofja Loka.

Jocif, Janez, Preddvor.

Kermelj, Janez, Škofja Loka.

Kert, Žiga, Kranj.

Krajnik, Marko, Škofja Loka.

Lapanja, Dejan, Škofja Loka.

Martinčič, Tina, roj. Čadež, Gorenja vas nad Škofjo Loko.

Mlejnik ml., Miloš, Škofja Loka.

Musek, Daniel, Škofja Loka.

Nastran, Matej, Župnijski urad Škofja Loka.
 Nemec, Marjana, Trzin.
 Omejc - Gulič, Marta, Koper.
 Pirc, Vladimir, Škofja Loka.
 Piskač, Velimir, Škofja Loka.
 Poljanšek, Irena, Žiri.
 Prevc - Megušar, Ana, Selca.
 Ramoveš, Uršula, Gorenja vas nad Škofjo Loko.
 Ravnihar, Andreja in Oto, Škofja Loka.
 Ravnihar, Tomaž, Ljubljana.
 Ravnikar, Irena, Slovenske Konjice.
 Ristić, Marija, Beograd.
 Sivec, Ivan, Mengeš.
 Tomažin, Damjan, Domžale.
 Trilar, Jaka, Škofja Loka.
 Trojar, Jože, Škofja Loka.
 Voje, Gregor, Škofja Loka.
 Zajec, Alenka, Ljubljana.
 Zorko, Ljubo, Škofije.
 Zupanc, Maja, Glasbena šola Škofja Loka.
 Zurunič, Larisa, Ljubljana.
 Žagar, Andrej, Škofja Loka.

LITERATURA:

- Beautiful Gorenjska : guide to the permanent exhibition.* Kranj : Gorenjski muzej, 2014, 143 str.
- Bedina, Katarina: Nazori Slavka Osterca v tradiciji v glasbi in o glasbenem nacionalizmu. V: *Muzikološki zbornik* 3, 1967, Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 1965–, str. 89–94.
- Budkovič, Cvetko: *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I : od začetkov 19. stoletja do nastanka konservatorija.* Ljubljana : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1992, 398 str.
- Glasbena Loka : zbornik ob 60-letnici Glasbene šole Škofja Loka.* Škofja Loka : Glasbena šola, 2009, 141 str.
- Hanc, Marjana: Dvanajst sob z zgodovinskim razgledom. V: *Delo*, 19. 12. 2012, Ljubljana : Delo, 1959–, str. 19.
- Križnar, Franc: Ali je bil Franc Wilfan Babič (1909–1986) škofovski glasbenik, morda tudi eden naših prvih glasbenih kritikov? V: *Loški razgledi* 47, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2000, str. 99–122.
- Križnar, Franc: Anton Dolinar (1894–1953) : 120-letnica rojstva in 60-letnica smrti. V: *Loški razgledi* 61, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2014, str. 171–194.
- Križnar, Franc: *Anton Jobst : 1894-1981: življenje in delo glasbenika in skladatelja.* Ljubljana : Pegaz, 1990. 179 str. (zbirka Pegaz/Znanje).
- Križnar, Franc: Beautiful Gorenjska music – past and present. V: *Facta Universitatis. Series*,

- Visual Arts and Music*, no. 1 (2016), vol. 2, Niš : University of Niš, 2015–, str. 15–30.
- Križnar, Franc: Biskup dr. Andrej Karlin (1857–1933) = škof dr. Andrej Karlin. V: *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture : Pasijonska baština kajkavskih krajeva*, Zagreb : Pasijonska baština, 2016, str. 24.
- Križnar, Franc: Dvoje obletnic rojstev glasbenikov – kulturnih delavcev Ločanov v letu 1994. V: *Loški razgledi* 41, Škofja Loka : Muzejsko društvo 1994, str. 265–272.
- Križnar, Franc: Glasba v Prešernovem času in prostoru. V: *Prešernovi dnevi v Kranju : simpozij ob 150-letnici smrti dr. Franceta Prešerna*, Kranj : Mestna občina Kranj, 2000, str. 495–508.
- Križnar, Franc: Glasbena Slovenija od nekdaj do danes. V: *Zgodovinski časopis* št. 4, 1996, Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1947–, str. 585–588.
- Križnar, Franc: Lovro Hafner (1883–1963) – slovenski glasbenik : organist in skladatelj (dopolnilo in dodatna raziskovalna izhodišča – seznam zvočnih posnetkov). V: *Loški razgledi* 41, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1994, str. 254–257.
- Križnar, Franc: Luka Dolinar (1794–1863) : 220-letnica rojstva in 150-letnica smrti. V: *Loški razgledi* 60, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2013, str. 207–222.
- Križnar, Franc: Ob 60-letnici smrti skladatelja Oskarja Deva (1868–1932) : prispevek k Devovi monografiji (biografiji in bibliografiji) in fragment skladateljevega dela ter življenja v Škofji Loki (1905–1911). V: *Loški razgledi* 39, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1992, str. 105–136.
- Križnar, Franc: Opus Jakoba Volčiča (1815–1888) in njegovi vplivi v glasbi : prispevek duhovnika in preroditelja ob 200-letnici rojstva. V: *Loški razgledi* 61, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2015, str. 209–226.
- Križnar, Franc: Orgle v podružnični cerkvi Marijinega oznanjenja v Crngrobu (Škofja Loka). V: *Glasba v šoli in vrtcu*, letn. 18, št. 1/2, Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2007–, str. 28–34.
- Križnar, Franc: Orgulje u filijalnoj crkvi Navještenja Gospodinova u Crngrobu. V: *Sveta Cecilija* letn. 79, št. 1–2, Zagreb : HKD sv. Ćirila i Metoda, 2009, str. 10–16.
- Križnar, Franc: *Portreti gorenjskih glasbenikov*. Maribor : Center za interdisciplinarne in multidisciplinarne raziskave in študije Univerze, Inštitut glasbenoinformacijskih znanosti, 2006, 315 str.
- Križnar, Franc: Sarajevska epoha slovenskega tenorista Poldeta Polenca (1912–1974) je bila v letih 1954–1962 njegov solistični vrhunec : prispevek za bio- in bibliografijo. V: *Loški razgledi* 52, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2005, str. 189–224.
- Križnar, Franc; Pinter, Tihomir: *Sto slovenskih skladateljev : sodobni glasbeni ustvarjalci*. Ljubljana : Prešernova družba, Vrba, 1997, 285 str.
- Križnar, Franc; Pinter, Tihomir: *Sto slovenskih glasbenikov*. Ljubljana : Prešernova družba, 2002, 251 str.
- Križnar, Franc: Stota obletnica rojstva tenorista in škofjeloškega rojaka Jožeta Gostiča. V: *Loški razgledi*, 47, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2000, str. 275–280.
- Križnar, Franc: Življenje in delo žirovskega skladatelja in glasbenika Antona Jobsta (1894–1981). V: *Loški razgledi* 36, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1989, str. 97–109.

- Križnar, Franc: Župnik in glasbenik Don Kosto (Jer/nej/ko) Seljak. V: *Loški razgledi* 51, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2004, str. 207–248.
- Lajovic, Anton; Kogoj, Marij; Vurnik, Stanko: *Umetnik in družba : slovenska glasbena misel po prvi vojni*. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1988, 497 str.
- Leksikon jugoslavenske muzike*, 2 zv. Zagreb : Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 589, 575 str.
- Loparnik, Borut: Slovenska glasba in slovenska cerkev : 19. stoletje. V: *Vloga Cerkve v slovenskem kulturnem razvoju 19. stoletja : simpozij 1989*, v Ljubljani [etc.] : Slovenska matica [etc.], 1989.
- Osebnosti : veliki slovenski biografski leksikon*, 2 zv. Ljubljana : Mladinska knjiga, 2008, 646, 647–1375 str.
- Petdeset let Glasbene šole Škofja Loka : 1949–1999*. Škofja Loka : Glasbena šola, 1999, 116 str.
- Pihalni orkester Škofja Loka*. Škofja Loka : Pihalni orkester, 1996, 32 str.
- Prelepa Gorenjska : vodnik po stalni razstavi*. Kranj : Gorenjski muzej, 2012, 143 str.
- Ravnihar, Tomaž: *Trenutki v času*. Ljubelj : samozaložba, 2011, 202 str.
- Ravnik, Janko; Marijan Lipovšek. V: *Klavirske skladbe*, Ljubljana : Društvo slovenskih skladateljev, 1973 (zbirka: Edicije Društva slovenskih skladateljev ; 537).
- Rijavec, Andrej: K vprašanju slovenskosti slovenske instrumentalne glasbe. V: *Muzikološki zbornik* 15, Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 1979, str. 5–12.
- Rijavec, Andrej: Slovenskost slovenske glasbe. V: *Slovenski glasbeni dnevi* (1990), Ljubljana : Festival, 1990, str. 97–103.
- Sivec, Ivan.: *Tisoč najlepših besedil : Slovenija - zibelka narodnozabavne glasbe*. Kamnik : Ico, 2002, 352 str.
- 130 let godbeništva v Škofji Loki*. V Škofji Loki : Mestni pihalni orkester Škofja Loka, 2006, 38 str.
- Supičič, Ivan: *Estetika evropske glazbe : povijesno-tematski aspekti*. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti in umjetnosti, 1978, 302 str.
- Škulj, Edo: *Leksikon cerkvenih glasbenikov*. Ljubljana : Družina, 2005, 479 str.
- Škulj, Edo, 2013. *Leksikon orgel in orglarjev : orgle, orglarji, skladatelji, pisci*. Škocjan pri Turjaku : Župnija , 2013, 400 str.

Summary

Beautiful Škofja Loka from the Past to the Present – in Music

While the motto of this article is taken from one of the famous Avsenik (Vilko and Slavko Avsenik) melodies, Beautiful Gorenjska (words by Ferry Souvan, 1957), the author provides an insight into all types of music and genres in Škofja Loka. With some of the most significant authors (composers), performers and others who are associated in one way or another with Škofja Loka, through a review of ensembles, the Freising manuscripts, church dignitaries, conductors, bassoonists, flautists, folk ensembles, folk dances, music festivals and pedagogues, musicians, accordionists, instrument makers, musicologists, organists, teachers, singers, pianists, writers, travel writers, revivalists, saxophonists, composers, percussionists, violinists, cellists,

double bassists and conductors, and finally school pupils and students of music, he establishes in all the aforementioned fields specific local (Škofja Loka), provincial (Gorenjska) and even national (Slovenia) particularities of the music, in comparison, for example, with other such Slovenian (musical) characteristics. In addition to historical development in this evolution, he argues locally conditioned Slovenian music as a whole and also some specifics. In this, performers and their achievements (even though they are often not merely local, provincial and national) are not such as would deviate excessively from the rest, except in the case, for example, of typical folk creativity. It is thus among creators - authors, writers - more around the latter, so those so specific as to appear only and uniquely in Škofja Loka. Perhaps in this measurement, the local specificities of music and musical art are not easily measurable, so the author devotes further attention to the fine arts and architecture. The most significant, for example, are the Freising manuscripts as literary art, which also challenged at least two composers musically: Jakob Jež and Marijan Gabrijelčič. Among organists, Tone Potočnik rose far above narrow Škofja Loka boundaries, singers include compatriots Jože Gostič, Leopold Polenec, Janez Lotrič, Jan Plestenjak, and the young tenor and pianist Aleksander Aco Biščević, the singer, author and composer Neza Buh – Neisha; among composers Gabriel Plavec, Marijan Gabrijelčič, Peter Kopač and Andrej Misson, and among performers the cellist Miloš Mlejn, jn. In all this it is a matter of seeking and finding specific provincial-territorial features and attitudes of mind, which are the consequences of a certain treatment, conditioned in one way or another in time and space by "Gorenjska-Škofja Loka," producing such treatment of musical confessions and musical thought. In what and whether indeed a "Mediterranean-Slavic-Slovenian variant of the avant-garde" can be sought and found in today's Slovenian, Gorenjskan and Škofja Loka music?